

etikken uden om påstanden om Guds eksistens. Personligt var Kant et troende menneske, men som filosof må han begrundes etikken rationelt. Det gør han så, og han kommer på den måde frem til, at der findes absolutte værdier, der forpligter os alle. Kant kommer ikke med nogen ny etik, men med en filosofisk begrundelse af det, vi allerede ved. Han vil gøre det klart, at værdierne ikke er tilfældige, men gælder absolut.

Lad os nærme os Kants etik ved at undersøge, om det på nogen måde kan være i orden at lyve. Vores moralske intuition siger os, at vi ikke må lyve. Men måske findes der tilfælde, hvor det er i orden at lyve. Vi kan forestille os en morder, der leder efter sit offer og spørger os, om vi kan fortælle ham, hvor offeret befinder sig. Sæt nu vi ved det, skal vi så fortælle sandheden? Næppe. Vi vil kunne forsvare at lyve i denne situation, da en løgn her redder et menneskeliv. En del danskere kom ud for lignende situationer under besættelsen, når Gestapo søgte efter modstandsfolk. De folk, der beskyttede deres landsmænd ved at lyve, er vist aldrig blevet bebrejdet, at de løj.

Kant ser imidlertid anderledes på sagen. Han mener, at det under alle omstændigheder er forkert at lyve, fordi det er sindelaget og ikke konsekvenserne, der er afgørende.

Kants sindelags- eller pligtetik:

En moralsk værdi har intet med en handlings konsekvenser at gøre. Det er det sindelag eller den pligtfølelse, der ligger til grund for handlingen, der giver den moralsk værdi. Kun den gode vilje er god i sig selv.

Hvilket sindelag er moralsk godt? Det er de principper, vi kan udlede af vores praktiske fornuft. Mennesket er et fornuftigt væsen. Vi er kendetegnede ved at have en fornuft. Den fornuft, der kan opstille handlingsprincipper, kalder Kant for den praktiske fornuft. Hvis nu denne fornuft har nogle iboende principper⁶, så kan vi udlede en etik af fornuften. Denne etik vil i så fald forpligte os alle. Kant er ude efter en objektiv moral, absolutte værdier, der ikke begrundes med Gud, men med fornuften.

Nu kan vi vende tilbage til vores morder. Fremgår det af fornuftens indretning, at det er i orden at lyve? Nej. Det er selvmodsigende. Hvis løgn accepteres, er der ikke længere noget, der hedder sandhed. Og så er der faktisk heller ikke

⁶ Altså ikke konkrete moralske værdier.